

བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་རྩྭ་མ་རིག་གི་
རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་ནམ་གཞག་
ཆོད་ས་བའི་ཆོད་ཡིག

མཚོ་ལྷན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱད་ཁང་།

新世纪优秀人才支持计划资助

༡། །བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་རྩམ་རིག་གི་
རིགས་དང་ལྷན་ཀྱི་རྣམ་གཞག་
ཆ་རས་བའི་ཆ་ད་ཡིག

ཀུ་ཡེ་བཀྲ་སྟོན་བཙམས།

མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།

责任编辑:卓玛尖措

装帧设计:才 高

责任印制:尤 秋 花

藏族古典文学文类研究

扎布 著

出版行: 青海民族出版社(西宁市同仁路10号)
邮政编码 810001 电话 6143426

经 销: 青海省新华书店

印 刷: 青海地矿印刷厂

开 本: 890mm×1240mm 1/32

印 张: 5.75

字 数: 90千

版 次: 2005年12月第1版

印 次: 2005年12月第1次印刷

印 数: 1—1 500

书 号: ISBN 7-5420-1201-0/I·182 (民文)

定 价: 10.00元

版权所有 翻印必究

(书中如有缺页、错页及倒装请与印刷厂联系)

ཚམ་ཐྱིག་འགན་འཁུར་པ། རྒྱལ་མ་རྒྱུ་མཆོ།
དེབ་གཞིའི་བཟོ་འགན་པ། མེ་ཤ།
དཔར་སྐྱོན་འགན་ཁེན་པ། ཡིའུ་ཆིའུ་ཏཱ།

པོད་བྱི་གནའ་རབས་རྩམ་མིག་གི་མིག་ལུང་
ལྷན་བྱི་རྩམ་གཞག་ཚངས་པའི་ཆད་ཡིག
ཆུ་ལེ་བཟུ་སྐྱོན་བརྒྱུ་མཁུ་

དཔེ་སྐྱོན། མཆོ་སྐྱོན་གི་མིག་ལུང་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། (ཐི་ཡིང་ཐོང་ཕྱིར་སྐྱོན་མིག་ལུང་སྐྱོན་ཆར་10)
འབྲེམ་མུ་ལྷེ། ཐུག་མར་810001 ཁ་པར་6143426
བསྐྱད་འཛོལ་། མཆོ་སྐྱོན་ཁིང་ཆེན་ཞིན་ཏུ་དཔེ་ཁང་།
པར་འདེབས། མཆོ་སྐྱོན་ས་གཤིས་གཏེར་ཁའི་པར་ཁང་།
དེབ་ཆད། 890mm×1240mm 1/32
དབར་ཤིག་ 5.75
ཡིག་གྲངས། 9
པར་ཐེངས། 2005ལོའི་ཟླ12པར་པར་གཞི་དང་པོ་བསྐྱིགས།
དབར་ཐེངས། 2005ལོའི་ཟླ12པར་དཔར་ཐེངས་དང་པོ་དཔར།
དབར་གྲངས། 1—1 500

དཔེ་རྒྱགས། ISBN 7-5420-1201-0/I • 182
མིན་གོང་། སྒྲིང་10.00

པར་དབར་འདི་གར་ལོན་པས་པར་བཟུང་ན་ཁྲིམས་ཆད་ཡོག
(ཤོག་ངོས་ཆད་ནོར་སྐྱོན་གར་ཅུང་ཡོད་ཆེ་པར་ཁང་ལ་ཕྱི་གཏུག་བྱ)

དཀར་ཆག

སྒྲིང་གཞི། (1)

ལེའུ་དང་པོ། རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་དབྱེ་བའི་དགོས་པ།
..... (12)

ལེའུ་གཉིས་པ། རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་དབྱེ་ཚུལ་སྤྱིར་
བཤད་པ། (18)

ལེའུ་གསུམ་པ། རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་དབྱེ་བ་བྱེ་བྲག་ཏུ་བསྟན་པ།
..... (37)

དོན་ཚན་དང་པོ། ཡིད་ཀྱི་འགྱུར་བ་མཚན་པའི་རིགས། (37)

1. ཡིད་ཀྱི་འགྱུར་བ་མཚན་པའི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཁོག (37)

2. ཡིད་ཀྱི་འགྱུར་བ་མཚན་པའི་རིགས་ཀྱི་ཚཱ་ལུས།
..... (44)

སྟན་ངག (44)

(1) བྱང་བ་མདོར་བསྟུས། (44)

(2) ཚ་བའི་བྲད་ཚེས། (51)

(3) ཉང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ། (63)

མགུར་མ།	(64)
(1) བྱང་བ་མདོར་བསྟུས།	(64)
(2) ཚ་བའི་བྱང་ཚུལ།	(71)
དོན་ཚན་གཉིས་པ། དོན་གྱི་བྱང་བ་བརྗོད་པའི་རིགས།	(85)
1. དོན་གྱི་བྱང་བ་བརྗོད་པའི་རིགས་ཀྱི་སྒྲིཊ་ཁོག་	(85)
2. དོན་གྱི་བྱང་བ་བརྗོད་པའི་རིགས་ཀྱི་ཚུལ་ལུས།	(92)
བཅམས་སྦྱང་།	(92)
(1) བྱང་བ་མདོར་བསྟུས།	(92)
(2) ཚ་བའི་བྱང་ཚུལ།	(96)
(3) ཉང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ།	(107)
རྣམ་ཐར།	(107)
(1) བྱང་བ་མདོར་བསྟུས།	(107)
(2) ཚ་བའི་བྱང་ཚུལ།	(110)
(3) ཉང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བ།	(115)
སྒྲིཊ་གར།	(116)
(1) བྱང་བ་མདོར་བསྟུས།	(116)
(2) ཚ་བའི་བྱང་ཚུལ།	(122)

དོན་ཚན་གསུམ་པ། སྒྲ་དྲ་གྱི་གནས་འདྲམས་པའི་རིགས།	
.....	(127)
1. སྒྲ་དྲ་གྱི་གནས་འདྲམས་པའི་རིགས་ཀྱི་སྒྱི་ཁོག	
.....	(127)
2. སྒྲ་དྲ་གྱི་གནས་འདྲམས་པའི་རིགས་ཀྱི་ཚཱ་ལུས།	
.....	(135)
ལེགས་བཤད།	(135)
(1) བྱང་བ་མདྲོར་བསྐྱུས།	(135)
(2) ཚ་བའི་བྱང་ཚེས།	(141)
བསྐྱབ་བྱ།	(149)
(1) བྱང་བ་མདྲོར་བསྐྱུས།	(149)
(2) ཚ་བའི་བྱང་ཚེས།	(152)
ལེའུ་བཞི་པ། རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་དབྱེ་བའི་སྒྲ་བཅས་རང་བཞིན་	
དང་ལོ་རྒྱས་རང་བཞིན།	(158)
མཁུག་བསྐྱབ་བའི་གཏམ།	(169)
ཟུར་བཏྲའི་དབྱང་ཡིག་གི་དཀར་ཆག	(173)

ཐེང་གཞི།

བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ཚྭ་རིག་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་སྐབས་རེས་
 ཕར་ཏུ་དོན་མེད་བྱེད་དགོས་པའི་ཅ་དོན་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་བོད་
 ཀྱི་ཚྭ་རིག་གི་དོན་དངོས་གཞིར་འཛིན་རྒྱ་དང་། གཅིག་ནི་རང་གི་
 མི་རིགས་ཀྱི་བྱེད་ཆོས་ཡོད་པའི་སྐྱེ་ཆལ་ལྟ་བུ་ལ་བརྩེ་འཛིན་བྱེད་རྒྱ་དེ་
 རེད། ཅ་དོན་དེ་གཉིས་ཀྱི་གང་རུང་ཞིག་ལྟར་མེད་ཏུ་བཞག་ན་ཟུ་
 ཚུགས་ཀྱི་སྐྱོན་འབྱུང་ཉེན་ཡོད་པས་ཞིབ་འཇུག་གི་འབྲས་བུའང་ལྟར་
 ལྟར་ཞིག་མ་གཏོགས་ཐོབ་མི་ཐུབ་སྟེ།

མིའི་རིགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཆོགས་ལ་རྒྱས་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་གོ་རིམ་
 བྱོང་ཏུ་མི་རིགས་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། སྐད་ཆ།
 དུལ་སྲུལ་གོམས་འདྲིས། ཆགས་སའི་ཁོར་ཡུག་ སེམས་ཁམས།
 དམམ་གཞིག་བྱེད་སྐབས། ཚྭ་རིག་སྐྱེ་ཆལ་གྱི་དགའ་སྟོགས། མཛོས་
 སྐྱག་དོས་འཛིན་གྱི་ལྟ་བུ། གོམས་འདྲིས་སུ་སོང་བའི་ཚྭ་རིག་སྐྱེ་ཆལ་
 བྱོང་སྐབས་སོགས་ལ་བྱེད་པར་མཛོན་གསལ་ཏུ་གནས་ཡོད། བྱེད་

པར་དེ་དག་གིས་མི་རིགས་སོ་སོའི་དུས་ལུན་རིང་པོའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་
གོ་རིམ་ཁྲོད་དུ་རང་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། རིག་
གནས་སྒྲིལ་རྒྱུན། སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བའི་བྱད་ཆོས་བཅས་ཆགས་པར་
བྱས་ལ། མི་རིགས་ཤིག་གི་ཚཱ་རིག་གིས་ངས་པར་མི་རིགས་དེའི་ལོ་
རྒྱུས་དང་། རིག་གནས་སྒྲིལ་རྒྱུན། སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བའི་བྱད་ཆོས་
བཅས་མཚོན་པར་བྱེད་པ་ཡིན། དེའི་སྐབས་ཀྱིས་མི་རིགས་སོ་སོའི་
ཚཱ་རིག་ལའང་རང་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་ཡོད་པ་ཡིན། ཚཱ་
རིག་གི་མཚོན་སྐངས་ག་གོ་མོ་ཞིག་མི་རིགས་དེ་ལ་ཡོད་ཀྱང་མི་རིགས་
འདིར་མེད་པའམ། ཡང་ན་མི་རིགས་གཉིས་ལ་ཚཱ་རིག་གི་མཚོན་
སྐངས་ག་གོ་མོ་དེ་སྤྱགས་མཚུངས་ཤིག་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཕན་ཚུན་
བར་བྱེད་པར་ཆེ་བ་སོགས་ནི་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་གཉི་གའི་ཚཱ་རིག་……
ཕན་ཚུན་གོ་བསྐར་བ་ཅེས་ཀྱིས་ཀྱང་ཆོགས་ཚུང་བར་རྒྱགས་རྒྱས་ཏེ།
དཔེར་ན། རྒྱ་རིགས་ལ་མགྱུར་མ་དང་། ལྷགས་བཤད། བསྐྱབ་བྱ་
སོགས་ཕལ་ཆེར་མེད་ཀྱང་། ཐོད་ལ་མཚོན་ན་དེ་དག་ནི་དར་ཆེ་བའི་
ཚཱ་རིག་གི་མཚོན་སྐངས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། ལྷག་ཚཱ་ནི་རྒྱ་ལ་
དར་ཆེ་ཡང་ཐོད་ལ་ཕལ་ཆེར་མེད་པ་དང་། ཡང་སྟན་ངག་དང་
བཅེས་སྐྱེད་ལྟ་བུ་ནི་རྒྱ་བོད་གཉི་གར་ཡོད་པའི་ཚཱ་རིག་གི་མཚོན་

སྤངས་ཤིག་ཡིན་ཅོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་བོད་གཉི་གའི་སྤྲོད་དག་དང་
བརྩམས་སྤངས་ལ་རང་རང་གི་བྱང་ཆོས་ཡོད་པས་ཕན་ཚུན་བར་མི་.....
འདྲ་སའང་མང་བ་བཞིན་ནོ། །

བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་འཛོལ་འཕེལ་རྒྱས་གོ་རིམ་དང་།
ཚོམ་རིག་གི་རྒྱན་འཛིན་དང་གསར་བཙས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་ཁོད་
དུ་བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་ལའང་ནང་དོན་དང་ནམ་པ་གཉི་གའི་ཐད་རང་
གི་མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་ཤིག་ཆགས་ཡོད། དེ་ནི་བོད་མི་དམངས་ཀྱིས་
རང་གི་ཚོམ་རིག་ལ་བཏབ་པའི་རྟགས་ཐམ་ཡིན་ལ། བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་
གི་“མར་དྲི”དང་“ཚམ་དྲི”ཞེས་པའང་དོན་ངོ་མ་བཤད་ན་དེ་ཡིན་.....
དགོས། དེ་ལྟ་བུའི་བྱང་ཆོས་ལྡན་ན་ད་གཟོད་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཚོམ་
རིག་མིང་དོན་མཚུངས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། རྒྱ་ཆེ་བའི་བོད་རིགས་མི་
དམངས་ཀྱིས་ཀྱང་དགའ་བསུ་བྱེད་ངེས་ཡིན། དེའི་སྟབས་ཀྱིས་ང་
ཆོས་ཚོམ་རིག་ཞིབ་འཇུག་གི་སྐབས་སུ་ངེས་པར་བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་
དོན་དངོས་གཞིར་བཟུང་ནས། བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་
ཆོས་དེ་ཚོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྟེང་ནས་མཚོན་ཅི་བུའ་བྱེད་དགོས།
དེ་ལྟར་བྱས་ན་བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་དེ་ཚོམ་རིག་
གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྟེང་ནས་ཁས་སྤངས་པ་ཡིན་པས་བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་

གི་བྱོ་བ་ཡུན་རིང་དུ་རྒྱན་འཛིན་བྱེད་རྒྱར་ཕན་པ་ཆེན་པོ་ཡོད། དེ་
ལས་ཐོག་ཉེ་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་དོན་དངོས་སྣང་མེད་དུ་བཞག་ནས།
ཚུལ་རིག་ཞིབ་འཇུག་གི་སྐབས་སུ་མི་རིགས་གཞན་པའི་ཚུལ་རིག་གི་
གཞུང་ལུགས་སུ་སྦྱི་སྣམ་བྱས་ཡོད་པའི་ཆ་དོན་དང་ཆོས་ཉིད་མང་པོ་
ལ་སླང་དོར་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཡོད་ཆད་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་ཐོག་དུ་ལུ་
རྒྱུགས་ཀྱིས་འཁོལ་བ་ནི། དོན་དངོས་ཐོག་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་མི་
རིགས་ཀྱི་བྱང་ཆོས་ཤུལ་མེད་དུ་བཟོ་བའི་བྱ་སྤྱད་ཅིག་ཡིན། དེ་ལྟར་
བྱས་ན་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་གནད་དོན་གང་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཀྱང་
འབྲས་སུ་ཡང་དག་པ་ཞིག་མི་ཐོན་ཏེ། ཐོག་མར་ང་ཆོའི་མཚུབ་སྟོན་
ཀྱི་བསམ་སྒྲོ་ལྟར་འབྲུལ་དུ་སང་བའི་ཕྱིར་རོ། །མཚུབ་སྟོན་ཀྱི་བསམ་
སྒྲོ་ལྟར་འབྲུལ་ཅན་དེ་ཡང་སྟོང་གང་ཡིན་ཞེ་ན། ང་ཆོས་ཚུལ་རིག་གི་
གནད་དོན་གང་ཡིན་རུང་དེ་རི་ལྟ་སུ་ཞིག་ཡིན་ནམ་སྟམ་དུ་ཞིབ་ཀྱི་.....
འཇུག་མ་བྱས་པར་དེ་འདི་ལྟ་སུ་ཞིག་ཡིན་དགོས་སྟམ་དུ་ཞིབ་འཇུག་
བྱས་པ་དེ་འོ། །ང་ཆོའི་མི་མང་པོ་ཞིག་ལ་ཚུལ་རིག་གི་དོན་དངོས་
གཞིར་མི་འཛིན་པའི་གོམས་སྒྲུལ་ངན་པ་ཞིག་ལོབས་ཡོད་དེ། ཁོ་ཆོས་
ཚུལ་རིག་གི་གནད་དོན་ཞིག་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པའི་ཆོ། དེའི་སྐྱར་
ཀྱི་སྣམ་ཆོག་ནི་ཞིབ་འཇུག་མ་བྱས་གོང་ནས་རང་རང་གི་སྒྲ་ཡིད་དུ་...

གསལ་སང་ངེར་གྱལ་འདུག དེ་བས་དེ་ལྟ་བུའི་ཚྭ་རིག་ཞིབ་འཇུག་
གི་བྱ་བ་མང་པོ་ཞིག་ནི། ཅ་དོན་རྟོག་ཞིག་འགའ་ཞིག་གི་བདེན་
དཔང་དུ་ཡང་ནས་ཡང་དུ་སྒྲུབ་བྱེད་འཚེལ་བ་ལྟ་བུའི་སྒྲིང་པོ་མེད་ཀྱི་
པའི་བྱ་བ་ཞིག་དུ་གྱུར་འདུག

ཐོད་ཀྱི་ཚྭ་རིག་ཞིབ་འཇུག་གི་སྐབས་སུ། ང་ཚོས་ཨེན་གེ་
མེའི་“ཅ་དོན་ནི་ཞིབ་འཇུག་གི་གྲུབ་འབྲས་ཡིན་པ་ལས་ཞིབ་འཇུག་གི་
མགོ་འཛིན་ས་མིན་”ཞེས་དང་། “རང་བྱུང་ཁམས་དང་མེའི་རིགས་
ཀྱིས་ཅ་དོན་ལ་བསྐྱེད་པ་ཞིག་མིན་པར། ཅ་དོན་གང་ཞིག་རང་བྱུང་
ཁམས་དང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་མཐུན་པ་བྱུང་ན་ད་གཞི་དུ་ཅ་
དོན་དེ་ཚད་མར་གྱུབ་”(《མར་ཨེན་གསུང་བརྒྱུས་》ཐོད་གསུམ་པ) ཅེས་
པའི་གསུང་བཤད་ལ་གོ་བ་ཟབ་མོ་ལེན་རྒྱུར་དགོས་པ་ཏུ་ཅང་ཆེ། ང་
ཚོས་རྟག་པར་གཏན་ཆགས་འཇུག་མེད་ཀྱི་ཅ་དོན་ག་གོ་མོ་ཞིག་གིས་
ཐོད་ཀྱི་ཚྭ་རིག་གི་གནད་དོན་ལ་ཟུ་རྒྱུགས་ཀྱིས་འགྲེལ་བཤད་བརྒྱབ་
ན་མི་འགྲིག་པར། ཐོད་ཀྱི་ཚྭ་རིག་གི་དོན་དངོས་གཞིར་བཟུང་སྟེ།
ཞིབ་འཇུག་གི་ཐབས་ཤེས་ལྷ་ཚོགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཐོད་ཀྱི་ཚྭ་རིག་
རང་དོས་ན་ཡོད་པའི་ཚོས་ཉིད་ངོ་མ་འཚེལ་དགོས།

ཐོད་རིགས་ལ་ཚྭ་རིག་གི་སྤྲེལ་རྒྱུན་བཟང་པོ་དཔང་དུ་མ་ཀྱི་

རུབ་པར་ཡོད་ཅིང་། རུས་ལྷན་རིང་པོའི་ཚུམ་རིག་གི་ལག་ལེན་ཁོད་
 རུ་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་བྱད་ཆོས་ཡོད་པའི་སྐྱ་ཚལ་ལྷ་བ་ཞིག་ཆགས་
 ཡོད། དཔེར་ན། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་པ་ཞིག་ལ་མཚོན་ན། བན་
 གཞོན་སྐྱ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་ཡང་མང་ཤས་ཀྱིས་སྟན་ངག་དང་། མགུར་མ།
 ལེགས་བཤད་སོགས་ལ་བྱད་པར་ཡོད་པ་ཁས་ལེན་ངེས་ཡིན། ཁོ་ཆོས་
 རྩེ་བཅུན་མི་ལའི་གསུང་མགུར་ལ་བལྟས་ནས་འདི་སྟན་ངག་རེད་ཟེར་
 མི་སྲིད་ལ། ས་པཎ་གྱི་ལེགས་བཤད་བསྟན་ནས་གན་སྟན་ངག་རེད་
 ཅེས་ཀྱང་ཟེར་མི་སྲིད་པ་ཡིན། བརྒྱ་ལ་ཁོ་ཆོའི་དེ་དག་གི་བྱད་པར་
 རྒྱར་གྱི་འདུ་ཤེས་ནི་མག་མོག་ཅིག་ཡིན་པའི་དབང་རུ་བཏང་ཡང་།
 དེ་དག་གི་བྱད་པར་ཁས་སྤངས་པ་དེས་ཁོ་ཆོས་ཆད་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་
 མོག་ནས་དེ་དག་ནི་ཚུམ་ལུས་མི་འདྲ་བ་རེ་ཡིན་པ་ངོས་ཟིན་ཡོད་པ་
 མཚོན་འདུག དེ་ཆོའི་བྱད་པར་ནི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྟེང་ནས་ད་ཕན་
 ལུས་ཀྱང་གསལ་བཤད་བྱས་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་ཆོར་བྱད་པར་
 ཡོད་པ་ལ་བོད་ཀྱི་མི་རབས་རུ་མའི་རིག་གནས་པ་རྣམས་ལ་གཅིག་
 མཐུན་གྱི་ངོས་ཟིན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་བསྟན་རུ་མེད་དོ། །དེས་ན་དེ་དང་
 དེ་མཚུངས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་རྣམས་ནི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་སྤྲལ་རྒྱན་གྱི་སྐྱ་ཚལ་
 ལྷ་བ་ཡིན་པ་སྟོན་མ་དགོས་སོ། །

དེ་ལས་གཞན་ཡང་བོད་ལ་ད་དུང་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་སྤྲོད་ནས་
 གསལ་བཤད་བྱས་ཡོད་པའི་སྐུ་ཚལ་ལྟ་བུ་སྐྱོར་ཞིག་ཡོད། ལྟ་བུ་དེ་
 དག་ལས་མང་ཤས་ནི་《སྐྱོན་ངག་མེ་ལོང་》གི་དགོངས་དོན་ཡིན་ལ། ལ་
 ལ་ཞིག་ནི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྤྲེལ་དག་གི་ལྷགས་ཚོམ་ཁྲོད་ན་ཐར་ཐོར་
 གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད། 《སྐྱོན་ངག་མེ་ལོང་》ནི་གནའ་བོའི་རྒྱ་གར་གྱི་བསྐྱོན་
 བཙུན་ཤིག་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ཚོམ་རིག་ལ་ཤ་ཤྲག་
 གི་འབྲེལ་བ་ཡོད་པས། 《སྐྱོན་ངག་མེ་ལོང་》དུ་ཡོད་པའི་ཚོམ་རིག་
 སྐྱོར་གྱི་ཆ་དོན་མང་པོ་ཞིག་གིས་བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་ཆོས་ཉིད་མང་པོ་
 ཞིག་ཀྱང་གསལ་པོར་བསྐྱོན་ཡོད། དེའི་སྐབས་ཀྱིས་《སྐྱོན་ངག་མེ་
 ལོང་》གི་དགོངས་དོན་མང་པོ་ཞིག་རང་ལུགས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་སྐུ་ཚལ་ལྟ་
 བར་རྒྱར་འདུག་སྟེ། དཔེར་ན། “སྐྱོག་ལུས་རྒྱན་”གསུམ་གྱི་ལྟ་བུ་
 ནི་《སྐྱོན་ངག་མེ་ལོང་》གི་དགོངས་པ་དང་བོད་རང་གིས་གསར་གཏོད་
 བྱས་པའི་ལྟ་བུ་གཉིས་བྱུང་འབྲེལ་བྱས་པ་ལས་གྲུབ་པའི་བོད་ཀྱི་མི་...
 རིགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པའི་སྐུ་ཚལ་ལྟ་བུ་ཞིག་དང་། ཚོམ་རིག་སྐུ་
 ཚལ་གསར་ཚོམ་དང་རྩ་མེད་གི་དུས་ཀྱི་མཛེས་སྤྱད་རིག་པའི་ཆ་དོན་
 གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་རྒྱར་འདུག་པ་བཞིན་ནོ། །

དེས་ན་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པའི་སྐུ་ཚལ་ལྟ་བུ་དེ་

རིགས་ནི་རང་རེའི་མཁས་པ་སྤྲུལ་དག་གིས་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྐྱུ་ཚལ་
ལ་རུས་ལུན་རིང་པོར་བསམ་གཞིག་མཛད་པའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ཞིང་།
དེ་དག་གིས་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྐྱུ་ཚལ་གྱི་གནད་དོན་མང་པོ་ཞིག་ལ་
འགྲེལ་བཤད་ཚད་ངེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱབ་ཡོད། དེ་བས་ང་ཚོས་ཚུལ་
རིག་ཞིབ་འཇུག་གི་སྐབས་སུ་རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་སྐྱུ་ཚལ་ལྟ་བུར་བཅི་
འཛོག་བྱེད་རྒྱ་ནི་ཉ་ཅང་གལ་ཆེ་ཞེ། དེ་སྤང་མེད་ཏུ་བཞག་ན། ཚུལ་
རིག་སྐྱུ་ཚལ་གྱི་ལྟ་བུའི་མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་ཚས་ཐལ་དོང་ཏུ་བསྐྱར་བ་
ཡིན། བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་སྐྱུ་ཚལ་ལ་མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་ཚས་མངོན་གསལ་
དོང་པོ་ཞིག་ཡོད་པས། དེ་དང་འབྲེལ་བ་དམ་པའི་ཚུལ་རིག་སྐྱུ་ཚལ་
གྱི་ལྟ་བུ་ལའང་མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་ཚས་ཤིག་མེད་ན་ག་ལ་འགྲིག

འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་དེ་ལྟར་བཤད་པ་ནི། རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་
གཞན་པའི་ཚུལ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཕུལ་བྱང་གྲུབ་འབྲས་རྣམས་
སྤྱད་ལེན་བྱེད་པར་ངོ་ཚྭ་བྱེད་པ་གཏན་ནས་མིན་ཏེ། ཚུལ་རིག་ལ་
མི་རིགས་ཀྱི་བྱང་ཚས་ཡོད་པ་ལུད། ཚུལ་རིག་ལ་ད་དུང་མིའི་རིགས་
ཕྱི་པོའི་རང་བཞིན་ནམ་ཐུན་མོང་གི་བྱང་ཚས་ཡོད་པ་དེའང་མངོན་
ལུས་ཏུ་གྲུབ་འདུག དེ་བས་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་གཞན་པའི་ཚུལ་
རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཅ་དོན་མང་པོ་ཞིག་ནི་བོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་གི་ཐོག་

ཏུ་བཀོལ་ཁྱད་ཤིན་ཏུ་འཕྲོད་པ་ཡིན། ལྷག་པར་ཡོ་རོབ་རྒྱལ་མ་དང་
 རྒྱ་རིགས་སོགས་ཀྱི་ཚྭ་མ་རིག་ཞིབ་འཇུག་གི་བྱ་བ་ནི། བོད་དང་སྐྱུ་
 འཛོག་གི་སྒྲིན་ནས་བཤད་ན་ཏུ་ཅང་སྡོན་སྡོན་ཡིན་པས། ང་ཚོས་སྤང་
 རྩེ་ཡོད་པའི་སྒྲིན་ནས་ཁོ་ཚོའི་ལུས་བྱུང་གི་ཁྱབ་འབྲས་ནམས་སྟུང་.....
 ལེན་ཕྱེད་རྒྱ་ཏུ་ཅང་གལ་ཆེ། འོན་ཀྱང་ང་ཚོས་རི་སྐད་ཏུ་སྒྲོ་མ་ཐུན་
 མའོ་ཅེ་ཏུང་གིས་“ཀྱང་གོ་མི་དམངས་ཀྱི་དོན་དངོས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་...
 གཞིར་བཟུང་ནས། སྤང་རྩེ་ཡོད་བཞིན་ཏུ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་རིག་གནས་
 སྟུང་ལེན་བྱས་ན་འགྲིག་པ་ཡིན” (《མའོ་ཅེ་ཏུང་གི་གསུང་ཚྭ་གཅེས་.....
 བསྟུས་》བོད་གསུམ་པ) ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན། བོད་ཀྱི་དགོས་མཁོ་
 གཞིར་བཟུང་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་གཞན་པའི་ཚྭ་མ་རིག་
 གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ལེགས་ཆ་ནམས་སྤང་རྩེ་ཡོད་ཀྱིས་སྟུང་ལེན་ཕྱེད་རྒྱ་ཏུ་
 ཏུ་ཅང་གལ་ཆེ།

མདོར་ན། རང་གི་མི་རིགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཅུལ་ལྟ་བུ་ལ་བཅི་འཛོག་
 དང་། བོད་ཀྱི་ཚྭ་མ་རིག་གི་དོན་དངོས་གཞིར་བཟུང་བའི་མང་གཞིའི་
 ཐོག་ རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་གཞན་པའི་ཚྭ་མ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་
 ལེགས་ཆ་ནམས་སྤང་རྩེ་ཡོད་པའི་སྒྲིན་ནས་སྟུང་ལེན་དང་། གཞན་གྱི་
 ཚྭ་མ་རིག་གཞུང་ལུགས་སུ་མ་སྤྲོས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཚྭ་མ་རིག་གི་སྟེང་ན་.....

མངོན་སུམ་དུ་གནས་ཡོད་པའི་སྤྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གནད་དོན་.....
ནཱས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ནས་ཆོས་ཉིད་རྟེན་པར་བྱ་འདོད་ཀྱི་སྒོ་དེ་
ནི་བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་ཞིག་ལ་མཚོན་ན་ངས་
པར་ཡོད་དགོས་པའི་མཆུབ་སྟོན་གྱི་བསམ་སྒྲུབ་ཡིན་སྟེ། དེ་ནི་
བདག་གིས་འདིར་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ཚུམ་རིག་གི་རིགས་དང་ལུས་
ཀྱི་ནཱ་གངས་སྐྱར་ལ་དབྱད་པ་གཏོང་སྐབས་ཀྱི་མཆུབ་སྟོན་བསམ་སྒྲུབ་
ཡིན་ནོ། །

དེ་ཡང་རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་སྐྱར་འདི་ཚུམ་རིག་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་
གྲུབ་ཆ་གཤམ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཚུམ་རིག་གི་ལག་ལེན་སྒྲ་
ཆོགས་ལ་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་མོད། བོད་ལ་མཚོན་ན་དེ་ནི་
ད་ཕན་དུ་སྟོང་བར་ལུས་འཇུག་པའི་ས་བཅད་ཅིག་རེད། དེའི་སྟབས་
ཀྱིས་ད་ཆ་ཁོ་བོས་འདིར་རང་གི་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཚུ་ཆོད་
དང་ཚུམ་རིག་སྒྲ་ཆལ་གྱི་ཤེས་བྱའི་འབྱོན་ཆོད་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་གནའ་.....
རབས་ཚུམ་རིག་གི་རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་ནཱ་གངས་སྐྱར་ལ་ཅུང་ཟད་
ཅིག་དབྱད་པར་འདོད་ཅིང་། དེའང་ལེའུ་བཞིའི་སྒོ་ནས་རིམ་བཞིན་
བཤད་པར་བྱ་སྟེ། ལེའུ་དང་པོ་རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་ནཱ་གངས་དབྱེ་
བའི་དགོས་པ། ལེའུ་གཉིས་པ་རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་ནཱ་གངས་དབྱེ་